

STUDIA HISTORICA GEDANENSIA
TOM XIV (2023)

INSTYTUT HISTORII
WYDZIAŁ HISTORYCZNY UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

STUDIA HISTORICA GEDANENSIA
TOM XIV (2023)

„Studia Historica Gedanensia”

jest rocznikiem humanistycznym publikującym teksty
o tematyce historycznej. Istnieje od 2010 r.

Wydaje tomy tematyczne, nad którymi pieczę sprawują
redaktorzy specjaliści danej dziedziny.

Redakcja dąży do tego, aby w każdym z tomów były obecne
artykuły obejmujące epokę starożytności, przez średniowiecze,
czasy nowożytne, po wiek XIX i XX.

Nadesłane propozycje artykułów są dyskutowane
na posiedzeniu komitetu redakcyjnego, a w wypadku
akceptacji przydzielone recenzentom
specjalizującym się w danej epoce historycznej.

INSTYTUT HISTORII
WYDZIAŁ HISTORYCZNY UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO
STUDIA HISTORICA GEDANENSIA
TOM XIV (2023)

CNOTY NIEWIEŚCIE

pod redakcją
Anny Łysiak-Łątkowskiej

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO
GDAŃSK 2023

Rada naukowa SHG: Grzegorz Berendt (Uniwersytet Gdański), Marcin Hintz (Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie), Tomasz Knoz (Uniwersytet im. Masaryka w Brnie), Beata Możejko (Uniwersytet Gdański), Piotr Perkowski (Uniwersytet Gdański), Tadeusz Stegner (Uniwersytet Gdański), Beata Wojciechowska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Leonid Zaskilniak (Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki)

Komitet redakcyjny: Grzegorz Berendt, Piotr Derengowski, Iwona Janicka, Barbara Klasa, Michał Kosznicki, Sławomir Kościelak, Rafał Kubicki, Anna Lysiak-Łątkowska, Tomasz Maćkowski, Anna Mazurkiewicz, Beata Możejko, Anna Paner, Piotr Perkowski (sekretarz), Tomasz Rembalski, Przemysław Różański, Tadeusz Stegner (przewodniczący)

Recenzenci: Thomas Aiello (Valdosta State University), Leszek Belzyt (Uniwersytet Zielonogórski), Jan Daniluk (Uniwersytet Gdański), Urszula Jakubowska (Uniwersytet Warszawski), Agnieszka Januszek-Sieradzka (Katolicki Uniwersytet Lubelski), Jarosław Kita (Uniwersytet Łódzki), Michał Kosznicki (Uniwersytet Gdański), Szymon Olszaniec (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Agata Roćko (Uniwersytet Warszawski), Przemysław Ruchlewski (Europejskie Centrum Solidarności), Grażyna Szelągowska (Uniwersytet Warszawski), Andrzej Szwarz (Uniwersytet Warszawski), Magdalena Wilczek-Karczewska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Andrzej Wypustek (Uniwersytet Wrocławski)

Redakcja tekstów w języku polskim: Ewelina Ewertowska
Proofreading i tłumaczenie streszczeń na język angielski: David Malcolm
Proofreading tekstu w języku włoskim: Giuseppina De Medici
Proofreading tekstu w języku niemieckim: Marion Brandt

Skład i łamanie: **PRACOWNIA**

Na okładce: rzeźby autorstwa Jacques'a du Broeucqa przedstawiające wyobrażenia cnót: 1 Sprawiedliwość, 2 Roztropność, 3 Umiarkowanie, 4 Męstwo; Collégiale Sainte-Waudru de Mons, Belgia (Wikimedia Commons, domena publiczna)

Adres redakcji: Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Wita Stwosza 55, 80-952 Gdańsk
e-mail: shg@ug.edu.pl

Redakcja deklaruje, że wersja papierowa czasopisma naukowego „Studia Historica Gedanensia” jest wersją pierwotną

Publikacja sfinansowana ze środków Dziekana Wydziału Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego
Uniwersytet Gdański

ISSN 2081-3309

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Spis rzeczy

Wstęp (<i>Anna Łysiak-Łątkowska</i>)	9
Nota retrakcyjna	16
Lucyna Kostuch Cnoty samic w <i>De natura animalium</i> Eliana	19
Anna Pająkowska-Bouallegui Eusebia, Elena e l'imperatore romano Giuliano l'Apostata	34
Agata Chrobot, Jacek Pielas Das Bild der tugendhaften Frau als Ehefrau und Mutter in ausgewählten lateinsprachigen Epithalamien und Epitaphien des 16. Jahrhunderts	50
Adam Kucharski Aktywność polityczna i kulturalna kobiet w świetle rękopiśmiennej i drukowanej prasy polskiego oświecenia (XVIII w.)	70
Anna Łysiak-Łątkowska Wychowanie i edukacja dziewcząt według <i>Les Conversations d'Émilie</i> Louise d'Épinay	97
Monika Opiola-Cegiełka Cierpliwa, słodka i skromna. Cnoty niewieście w XIX w. według Klementyny z Tańskich Hoffmanowej i jej <i>Pamiętki po dobrej matce</i> <i>czyli ostatnich jej rad dla córki</i>	123
Kinga Raińska „Bądź aniołem piastunem narodowego ducha...” Cnoty niewieście rekomendowane w XIX-wiecznych poradnikach obyczajowych	147
Maria Korybut-Marciniak Od dobrej pani do apostołki kultury. Ewolucja postaw polskich ziemianek kresowych wobec ludności wiejskiej w XIX w.	177

Grażyna Wyder	
Wielkopolskie „entuzjastki” – Bibiana Moraczewska i Emilia Sczaniecka.	
Życie złożone w służbie Ojczyzny – świadomy wybór czy zrządzenie losu?	196
Sebastian Harasimiuk	
Cnotliwe Słowianki i knujące Niemki. Wzorzec dobrej żony i jej antyniemiecki	
kontekst w powieści historycznej <i>Bracia Zmartwychwstańcy</i>	
Józefa Ignacego Kraszewskiego	205
Iwona Sakowicz	
Victorian Courtship – from Ideal to Real: <i>The Englishwoman’s</i>	
<i>Domestic Magazine</i> and the Rules of Etiquette	215
Piotr Derengowski	
Ernestyna Potowska-Rose i Maria Zakrzewska – nieznanne liderki ruchu	
na rzecz praw kobiet	228
Barbara Klasa	
Wives, Mothers, Female Warriors. The Image of Polish Women	
in Nineteenth Century American Historiography	242
Małgorzata Nossowska	
Ewolucja wzorca kobiety idealnej we Francji <i>belle époque</i> . Przypadek	
Marguerite Durand i <i>La Fronde</i>	263
Krystyna Berkan	
Ewa z Rościszewskich Lorentowiczowa (1869–1943)	281
Leszek Molendowski	
„Służyć Bogu, Ojczyźnie i Rodzinie”. Kobiety w faszystowskich Włoszech	
(1925–1940)	312
Arnold Kłoczyński	
Woman, Mother, Polish Woman. The Evolution of Attitudes of Polish Women	
in Sweden 1945–1989 from the Emigrant Perspective	341
Anna Podciborska	
“Improperly” Feminine: A Case Study in American Female Convicts	
Awaiting Execution, 1981–2019	356

Contents

Preface (<i>Anna Łysiak-Łątkowska</i>)	9
Retraction notice	17
Lucyna Kostuch	
The Virtues of the Female in Aelian's <i>De natura animalium</i>	19
Anna Pająkowska-Bouallegui	
Eusebia, Helena, and the Emperor Julian the Apostate	34
Agata Chrobot, Jacek Pielas	
A Virtuous Woman in the Renaissance	50
Adam Kucharski	
Political and Cultural Activism of Women As Seen in Handwritten and Printed Press in the Polish Enlightenment (Eighteenth Century)	70
Anna Łysiak-Łątkowska	
The Raising and Education of Girls as Formulated by Louise d'Épinay in <i>Les Conversations d'Émilie</i>	97
Monika Opiola-Cegiełka	
Patient, Sweet, and Modest: Female Virtues according to Klementyna z Tańskich Hoffmanowa and Her <i>Pamiętki po dobrej matce</i> (<i>A Memorial of a Dear Mother, or Her Last Pieces of Advice for Her Daughter</i>) in the Nineteenth Century	123
Kinga Raińska	
"Be Guardian Angel of the National Spirit..." Women's Virtues Recommended in Nineteenth-Century Programmes of Education	147
Maria Korybut-Marciniak	
From the Good Mistress to the Apostle of Culture: The Evolution of the Attitudes of Polish Female Landowners vis-à-vis the Rural Population in the Nineteenth Century	177

Grażyna Wyder	
Wielkopolskie Enthusiasts – Bibiana Moraczewska and Emilia Sczaniecka: Life in the Service of the Homeland – Conscious Choice or Fate?	196
Sebastian Harasimiuk	
Virtuous Slavic Women and Scheming German Ones: The Model of the Good Wife in Józef Kraszewski's <i>Bracia Zmartwychstańcy</i>	205
Iwona Sakowicz	
Victorian Courtship – from Ideal to Real. <i>The Englishwoman's Domestic Magazine</i> and the Rule of the Etiquette	215
Piotr Derengowski	
Ernestyna Potowska-Rose and Maria Zakrzewska: Unknown “Stars” of the Movement for Women's Rights	228
Barbara Klasa	
Wives, Mothers, Female Warriors. The Image of Polish Women in Nineteenth Century American Historiography	242
Małgorzata Nossowska	
The Evolution of the Model of the Ideal Woman in France of the <i>Belle Époque</i> : the Case of Marguerite Durand and <i>La Fronde</i>	263
Krystyna Berkan	
Ewa Rościszewska-Lorentowiczowa (1869–1943)	281
Leszek Molendowski	
Serve God, Country and Family. Women in Fascist Italy (1925–1940)	312
Arnold Kłonczyński	
Woman, Mother, Polish Woman. The Evolution of Attitudes of Polish Women in Sweden 1945–1989 from the Emigrant Perspective	341
Anna Podciborska	
“Improperly” Feminine: A Case Study in American Female Convicts Awaiting Execution, 1981–2019	356